

Kúria Gfv. 30.084/2022/31.

Felelősség szerződésen kívül okozott kárért; szerződés általános szabályai

A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság

végzése:

Az ügy száma: Gfv.VI.30.084/2022/31.

A tanács tagjai: Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Osztoivits András előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

A felperes: ... I. rendű

A felperes képviselje: PROVARIS Varga and Partners Ügyvédi Társulás, Dr. Varga István Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Varga István ügyvéd)

Az alperesek: ... II. rendű

... III. rendű

... IV. rendű

... V. rendű

... VI. rendű

... VII. rendű

... VIII. rendű

... IX. rendű

... X. rendű

... XI. rendű

... XII. rendű

... XIII. rendű

... XIV. rendű

... XV. rendű

Az alperesek képviselői: Jádi Németh Ügyvédi Iroda (ügyintéző Dr. Jádi Németh Andrea ügyvéd) II-III. rendűért

Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Kovács Orsolya ügyvéd) IV-V-VI-VII. rendűért

Hetényi Ügyvédi Iroda (ügyintéző Dr. Hetényi Kinga ügyvéd) VIII. rendűért

Gárdos Mosonyi Tomori Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Gárdos Péter ügyvéd) IX-X-XI-XII. rendűért

Szecskey Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Boronkay Miklós ügyvéd) XIII-XIV-XV. rendűért

A per tárgya: szerződésen kívüli kártérítés megfizetése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős Határozat száma:

Debreceni Ítéltábla Gf.VI.30.079/2021/40. számú részítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a Határozat száma:

Debreceni Törvényszék 9.G.40.180/2020/19. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős részítéletet az elsőfokú bíróság ítéletének a II-XV. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasító és őket perköltség megfizetésére kötelező rendelkezésre kiterjedően hatályon kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

Megállapítja, hogy a felülvizsgálati eljárásban a felperesnek 1.255.197 (egymilliókétszázötvenötezer-százkilencvenhét), a II-III. rendű alpereseknek együttesen 304.800 (háromszáznégyezer-nyolcszáz), a IV-VII. rendű alpereseknek együttesen 304.800 (háromszáznégyezer-nyolcszáz), a VIII. rendű alperesnek 304.800 (háromszáznégyezer-nyolcszáz), a IX-XII. rendű alpereseknek együttesen 304.800 (háromszáznégyezer-nyolcszáz), a XIII-XV. rendű alpereseknek együttesen 254.000 (kétszázötvennégyezer) forint felülvizsgálati eljárási költsége merült fel.

A végzés ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes 2007-ben és 2009-ben megkötött lízingszerződésekkel egy-egy Volvo típusú, egy harmadik lízingszerződéssel egy Iveco típusú tehergépjárművet vásárolt, amelyeknek mind a megengedett össztömege, mind a saját tömege meghaladta a 6000 kg-ot.

[2] Az Európai Bizottság (a továbbiakban: Bizottság) 2016. július 19-én elfogadta az [EUMSZ 101. cikk] és az EGT-megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásában (AT.39824 - „tehergépjárművek” ügy) hozott C(2016) 4673 final határozatát, amelyről ezen a napon a honlapján közzétett egy angol nyelvű sajtóközleményt (a továbbiakban: Közlemény), amelyben szerepel, hogy a MAN, DAIMLER, DAF, Iveco és a Volvo/Renault típusú tehergépjárművek gyártói az 1997-2011 közötti időszakban a közepes és nehéztömegű tehergépjárművek árát érintő versenyjogi jogsértést (árkartellt) valósítottak meg, és ennek következményeként a Bizottság bírságot szabott ki az érintett gyártókra.

[3] A Közlemény - egyebek mellett - tájékoztatást adott (a XIII. rendű alperes kivételével) a kartellben részt vett cégcsoportokról, arról, hogy a jogsértés a közepes (6-16 tonna közötti tömegű) és a nehéz (16 tonna feletti tömegű) tehergépjárművek piacára vonatkozott, 1997-től 2011-ig tartott és az egész Európai Gazdasági Térségre (a továbbiakban: EGT) kiterjedt, továbbá arról is, hogy minden személy vagy cég, akit a versenyellenes magatartás érintett a tagállami bíróságok előtt kártérítési pert indíthat.

[4] A M... N... F... Ipartestülete - amelynek a felperes is tagja - 2016-tól kezdődően folyamatosan információkkal látta el a tagjait a tehergépjárműgyártókkal szemben indult eljárásról, annak eredményéről, az igényérvényesítés lehetőségéről.

[5] A Bizottság tehergépjárműgyártók által megvalósított versenyjogsértést megállapító Határozatának angol nyelvű [és (nem hiteles) magyar nyelvű] összefoglalóját (a továbbiakban: Határozat) 2017. április 6-án tette közzé az Európai Unió Hivatalos Lapjában (HL 2017. C 108., 6. o.).

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[6] A felperes a 2018. április 6-án benyújtott és az eljárás során pontosított keresetében az I-XV. rendű alperesek egyetemleges kötelezését kérte 21.534 euró és járulékai megfizetésére. Keresetét a Bizottság Határozatában megállapított jogsértésre, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 88/A. §-ának (1) bekezdésére, 88/C. §-ára, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 339. § (1) bekezdésére, 344. § (1) bekezdésére, 355. §-ának (1) és (2) bekezdéseire és a 360. § (1) és (2) bekezdéseire alapította.

[7] Az alperesek joghatósági kifogások mellett érdemi ellenkérelmükben elsődlegesen elévülésre hivatkozással kérték a kereset elutasítását, emellett érdemben is vitatták a keresetnek mind a jogalapját, mind az összegszerűségét.

Az első- és másodfokú ítélet

[8] Az elsőfokú bíróság - a G.40.062/2019/31. számú jogerős végzésével - a joghatósági kifogásokat nem találta alaposnak. Ítéletével a felperes keresetét elutasította, mert az alperesek elévülési kifogását megalapozottnak ítélte. Utalt arra, a perben nem volt vitás, hogy a kár bekövetkezése időpontjában a felperes előtt még nem volt ismert az alperesek versenyjogsértő magatartása, sem az, hogy abból eredően őt kár érthette, ezért az rPtk. 327. § (2) bekezdése alapján a követelésének elévülése az igényérvényesítés akadályának megszűnéséig nyugodott. Az elsőfokú bíróság szerint a felperes a Bizottság 2016. július 19-i Közleményéből minden olyan információt megismerhetett, amely a követelése bíróság előtti érvényesítéséhez szükséges volt. A Közleményből egyértelműen megállapítható volt a jogsértés ténye, időszaka és az érintett piac kiterjedése, a jogsértésben résztvevő jogi személyek köre, a versenyt korlátozó magatartás lényege, továbbá az, hogy abból eredően a felperest kár érte. A felperes a Közlemény közzétételét követő egy évben semmilyen konkrét intézkedést nem tett az igénye érvényesítése és az ahhoz szükségesnek tartott adatok beszerzése érdekében, ezért az igénye a Közlemény megjelenését követő egy év elteltével - figyelemmel az rPtk. 326. § (2) bekezdésére - elévült.

[9] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság 26-I. számú végzésével megállapította, hogy az eljárás a felperes és az I. rendű alperes között 2021. augusztus 31-től kezdődően az I. rendű alperes jogutódjának perbevonásáig vagy perbelépéséig félbeszakadt, mivel az I. rendű alperes 2021. augusztus 31-én átalakulás (beolvadás) eredményeként jogutódlással megszűnt.

[10] A másodfokú bíróság részítéletében a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 240. § (1) bekezdésének *b*) pontja *bb*) alpontja alapján - miután a VIII. rendű alperes kivételével az alperesek fellebbezési ellenkérelmeiben fenntartották a joghatósági kifogásaikat - vizsgálta és alaptalannak ítélte az alperesek joghatósági kifogását, és a másodfokú eljárásban előadott illetékességi kifogást is. Mindezekre tekintettel az erre alapítottan előterjesztett eljárás megszüntetése iránti kérelmet alaptalannak találta és a felperes fellebbezését érdemben bírálta el.

[11] A másodfokú bíróság részítéletével az ügy érdemében az elsőfokú bíróság ítéletének a II-XV. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasító és őket perköltség megfizetésére kötelező rendelkezéseit helybenhagyta. A fellebbezés indokaira tekintettel úgy ítélte: az elévülés nyugvásának megszűnése akkor következhet be, amikor a jogosult az igényérvényesítéshez szükséges valamennyi információról tudomást szerez, illetve az igényérvényesítés valamennyi akadálya elhárul. Az rPtk. szabályai alapján az elévülés bekövetkezése szempontjából nem annak volt jelentősége, hogy a jogsértést megállapító Határozat mikor került közzétételre, hanem kizárólag annak, hogy mi az az objektív időpont, amikor a jogosultak számára a perindításhoz szükséges valamennyi információ rendelkezésre állt. Az ítéletábra egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az igényérvényesítéshez a felperesnek a versenyjogi jogsértés tényét, annak időszakát és az azzal érintett piac kiterjedését, a kartellben résztvevők személyét és a versenykorlátozó megállapodás lényegi tartalmát, valamint azt kellett tudniuk, hogy abból eredően őket kár érte. A másodfokú bíróság szerint a felperesnek ezekre az információkra csak olyan mértékben és mélységben volt szüksége, amely a saját kártérítési igénye érvényesítését lehetővé tette. Ezért azoknak a részletinformációknak, amelyeket a Közlemény még nem tartalmazott, de a felperes igényérvényesítése szempontjából nem volt lényeges, a nyugvás megszűnésének vizsgálata során nem lehetett jelentőséget tulajdonítani.

[12] A másodfokú bíróság utalt arra is, hogy a felperes a fuvarozási piac professzionális résztvevőjének minősül, ezért vele szemben a perindításhoz szükséges információk beszerzése körében magasabb elvárhatósági mérce alkalmazandó, mint a fuvarozási piac laikus szereplőivel szemben. Az ilyen információk megszerzése során a jogosult nem lehet passzív, azok beszerzése érdekében az általában elvárható, aktív magatartást kell tanúsítania. Az elévülés nyugvásának szempontjából nem csupán a jogosult szubjektív ismereteinek van jelentősége, hanem annak is, hogy a konkrét esetben az ilyen személy által megtehető intézkedések alapján mikor juthatott hozzá az igényérvényesítéshez szükséges információhoz. A felperes azon túl, hogy felvette a kapcsolatot a M..... N..... F.... Ipartestületével és az általa javasolt jogi képviselővel, semmilyen további lépést nem tett a kárigénye érvényesítése érdekében. Az időmúlás miatt bekövetkezett igényérvényesítési lehetőségük elvesztésének következményeit magának kell viselnie, függetlenül attól, hogy az elévülési időn belüli perindítás kinek a hibájából maradt el.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[13] A felperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős részítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a keresetüknek helyt adó határozat, másodlagosan a keresettel érvényesített jog fennállásáról részközbenesítő ítélet hozatalát, harmadlagosan a jogerős részítélet elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, negyedlegesen a jogerős részítéletnek az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezéseit helybenhagyó, illetve a másodfokú perköltségről rendelkező részének a hatályon kívül helyezését és a jogszabályoknak e körben megfelelő új határozat meghozatalát kérte. Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet az rPtk. 326. § (2) bekezdésébe, 278. § (4) bekezdésébe, a Tanács 2002. december 16-i, a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK rendelete (a továbbiakban: 1/2003/EK rendelet) 30. cikkébe, az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 296. és 297. cikkébe, Magyarország Alaptörvénye M) cikk (2) bekezdésébe és 28. cikkébe, az Európai Parlament és a Tanács 2012. december 12-i, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló 1215/2012/EU rendelete (a továbbiakban: Brüsszel Ia. rendelet) 7. cikk 2. pontjába, 26. cikk (1) bekezdésébe, valamint a Pp. 30. § (2) bekezdésébe, 87. § (2) bekezdésébe, 276. § (5) bekezdésébe és 279. § (1) bekezdésébe ütköző módon jogszabályértő.

[14] Állította, az eljáró bíróságok jogszabálysértő módon jutottak arra a következtetésre, hogy a Bizottság Közleménye a perindításhoz szükséges minden lényeges információt tartalmazott. Utalt arra, hogy a szakirodalom és az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) is különbséget tesz két típusú kártérítési kereset között: az egyik a versenyhatóság jogerős határozatától függetlenül indított kereset, a másik pedig a versenyhatósági Határozatot követően indított per. A károsult, különösen akkor, ha ő a kartellező vállalkozásoknak nem is közvetlenül szerződéses partnere, hanem az értékesítési lánc távolabbi pontján helyezkedik el, nem tud a versenyhatóság munkáját és szakértelmét felülmúlva, saját erőből, a versenyhatósági határozat nélkül sikeres bizonyítást indítványozni. A versenyhatóság - a konkrét perben a Bizottság - Határozata a károsultak legfontosabb információforrása és egyben a bizonyítást számukra lehetővé tévő eszköz. A kartellel okozott károk esetén akkor indítható kártérítési kereset a siker reményében, ha az igényét a károsult egy versenyhatósági határozatra tudja alapozni. Ez a követő típusú („follow-on”) keresetek lényege, az állam átveszi azt az egyén számára lehetetlen feladatot, hogy a kartelleket felderítse és a versenyjogsértést határozatban megállapítja. A károsult akkor tud kártérítési perben a versenyhatóság munkájának az eredményére alapozni, ha a határozat megismerhető. Ebből is az következik, hogy a határozat közlésének időpontja az irányadó az ilyen keresetek esetén. A felperes e körben részletesen kifejtette, hogy az EUB joggyakorlatában kifejtett hatékony jogérvényesítés követelménye is ezt a jogértelmezést támasztja alá. A felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta arra az esetre, ha a Kúria az uniós jog értelmezése körében kifejtett álláspontjával nem ért egyet.

[15] A felperes kiemelte azt is, hogy bár a per kimenetele szempontjából nem bírt érdemi jelentőséggel, a másodfokú bíróság súlyosan jogszabálysértő módon állapította meg az EUB C-30/20. sz. ügyben hozott ítélete alkalmazásával, hogy a Brüsszel Ia. Rendelet 7. cikkének 2. pontjába foglalt szabályt a perben úgy kellett értelmezni, hogy az nemcsak joghatósági, hanem egyben kizárólagos illetékességi szabályt is magában foglal. Álláspontja szerint sem a Pp.-ben, sem pedig a Brüsszel Ia. rendeletben nem található versenyjogi kártérítésre igényre vonatkozó kizárólagos illetékességi szabály. Kodifikált jogszabályi rendelkezésen alapuló kizárólagos illetékességi ok hiányában nem vezethető le egy alternatív ok a Pp. 30. § (2) bekezdése és a 240. § (1) bekezdés e) pont *eb*) alpontja alapján.

[16] A II.-XV. rendű alperesek felülvizsgálati ellenkérelmeikben a jogerős részítélet hatályában fenntartását kérték. Állították, hogy a jogerős részítélet a felperes által hivatkozott indokok alapján nem jogszabálysértő. Az elévülés nyugvása kérdésében a felperes a felülvizsgálati kérelemben megalapozatlanul érvel amellelt, hogy a jogerős részítélet eltér a Kúria közzétett, releváns, precedensképes határozataitól.

[17] Előadták, hogy a tudomásszerzés időpontjának a jogerős részítélet szerinti Közlemény közzététele fogadható el, ehhez képest az igényérvényesítéshez szükséges adatokra vonatkozóan a Bizottság Határozata semmilyen többlet információval nem szolgál. Téves a felperes információs aszimmetriával kapcsolatos érvelése, mert ennek nem az elévülés nyugvása körében van jelentősége. Hangsúlyozták, hogy a felperes mulasztásai nem vezethetnek az elévülés nyugvásához. Az elévülési idő nyugvásának megállapítására ugyanis csak kivételesen van lehetőség, és a menthető ok fennállását annak a ténynek a tükrében szükséges megvizsgálni, hogy a felperes professzionális piaci szereplő, akivel szemben a jog magasabb gondossági mércét támaszt. Ezért a felperes keresetindításának akadályai legkésőbb 2016. július 19. napján, a Közlemény közzétételekor elhárultak, mert legkésőbb ekkor rendelkezésére állt valamennyi, a követelése érvényesítéséhez szükséges, a Pp. által előírt tartalmú keresetlevél előterjesztéséhez való megfeleléshez elegendő információ.

[18] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmei szerint a jogerős részítélet összhangban van a releváns európai uniós joggal is. A felperes által hivatkozott EU jogforrásokra és joggyakorlatra, valamint más tagállami bírósági gyakorlatra vonatkozó előadás téves és alkalmatlan a felperesi igények alátámasztására. A felperesi igények ugyanis az uniós jog szerint is elévültek, az EUB Cogeco ítéletében tett, elévülésre vonatkozó megállapításai irrelevánsak a jelen jogvitában. Az EUB C-267/20. számú ügyben született és a felperes által hivatkozott főtanácsnoki indítvány pedig egyrészt nem köti az EUB-t, másrészt sem ez alapján, sem az időközben megszületett ítélet alapján nem lehet a felperesi igényt alátámasztó következtetéseket levonni.

[19] Előadták azt is, hogy a másodfokú bíróság az EUB magyar bíróságokra is kötelező C-30/20. számú ítéletében adott iránymutatása alapján értelmezte a Brüsszel Ia. rendelet 7. cikk 2. pontját, és helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az nem csak a joghatósággal, hanem egyben a kizárólagos illetékességgel rendelkező bíróságot is kijelöli.

[20] Az alperesi felülvizsgálati ellenkérelmek szerint az ügyvédi költségek csökkentése iránti felperesi igény is megalapozatlan.

[21] Az alperesek álláspontja szerint az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének feltételei nem állnak fenn.

A Kúria döntése és jogi indokai

[22] A Kúria az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését nem látta szükségesnek, ezért az erre irányuló eshetőleges kérelemnek nem adott helyt.

[23] A Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmében előadott joghatósággal összefüggő és illetékességre vonatkozó hivatkozását túlnyomó részben nem találta relevánsnak arra tekintettel, hogy mind az első-, mind a másodfokú bíróság megállapította saját eljárásának lefolytathatóságát, a felmerült joghatósági, illetve illetékességi kifogásoknak nem adva helyt, és ezzel a döntéssel szemben az alperesek nem éltek felülvizsgálattal. A másodfokú bíróság jogerős részítéletében úgy foglalt állást, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmében megjelölt Brüsszel Ia. rendelet 7. cikk 2. pontja alapján áll fenn a magyar bíróság joghatósága, így - miután a felperes szerint is ez a szabály helyes tartalma - erre alapított jogszabálysértés okszerűen nem vethető fel. Az illetékesség hivatalbóli vizsgálata [Pp. 30. § (2) bekezdés] körében a felülvizsgálat szempontjából pedig csak annak az egy kérdésnek lehetett jelentősége, hogy helyes-e az EUB joggyakorlatára hivatkozással a fenti rendelkezést egyben kizárólagos illetékességi szabálynak is tekinteni. A Kúria álláspontja szerint az alábbiakra tekintettel ilyen értelmezés nem olvasható ki a jogerős ítéletben hivatkozott 2021. július 15-i C-30/20. számú Volvo és társai ítéletből (EU:C:2021:604).

[24] A C-30/20. sz. ügyben az előterjesztő bíróság hangsúlyozta, hogy saját illetékességét nem vonták kétségbe az alapeljárás felei, határozatából kitűnően a kár bekövetkezésének helyét kívánta meghatározni. Azt az EUB egyértelművé tette, hogy miként kell helyesen értelmezni a Brüsszel Ia. rendelet 7. cikk 2. pontját, ami joghatósági szabályként azt határozza meg, hogy mely tagállam bíróságai járhatnak el versenyjogi jogsértésen alapuló kártérítési igények esetében. Az EUB - saját korábbi gyakorlatára hivatkozással - kifejtette: a Brüsszel Ia. rendelet 7. cikkének 2. pontja értelmében a „hely, ahol a káresemény bekövetkezett” fogalma magában foglalja egyrészt azt a helyet, ahol a kár bekövetkezett, másrészt azt a helyet, ahol az e kárt okozó esemény bekövetkezett, ezért a felperes választásától függően az alperes perelhető mind az egyik, mind a másik hely szerinti bíróság előtt (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Tibor-Trans ítélet, C-451/18, EU:C:2019:635, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Az EUB arra is rámutatott, hogy a tagállamok nem alkalmazhatnak az említett 7. cikk 2. pontjából következőkhöz képest eltérő joghatósági okokat.

[25] Ugyanakkor az EUB azt is megerősítette, hogy a bíróság azon illetékességi területének behatárolása, amelyen e rendelkezés értelmében a kár bekövetkezésének helye található, főszabály szerint azon tagállam szervezeti hatáskörébe tartozik, amelyhez e bíróság tartozik (2021. július 15-i Volvo és társai ítélet, C-30/20, EU:C:2021:604, 34. pont). Ezzel a megfogalmazással az EUB egyrészt pontosította a konkrét ügyben az előterjesztő bíróság által feltett kérdést, másrészt megerősítette, hogy a polgári és kereskedelmi ügyekben az uniós hatáskörbe utalt joghatósági szabályokkal szemben a tagállamon belüli ügyelosztást szabályozó illetékességi okok, az illetékességre vonatkozó eljárési szabályok megalkotásának joga a tagállamé marad, amihez az EUB legfeljebb értelmezési támpontokat adhat. Ebben a tekintetben ugyanis a tagállamokat eljárési autonómia illeti meg, amelynek a korlátjául csak az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elve szolgálhat (lásd ebben az értelemben: 2016. november 9-i ENEFI-ítélet, C-212/15, EU:C:2016:841, 30. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

[26] Mindezek alapján az EUB a hatáskörébe tartozóként arról foglalt csak állást, hogy a C-30/20. számú ügy alapeljárásban egy olyan illetékességi szabály, amely egy meghatározott típusú jogvitatípust egyetlen, kizárólagos illetékességgel rendelkező bíróságra bíz, nem ellentétes a fenti elvekkkel (2021. július 15-i Volvo és társai ítélet, C-30/20, EU:C:2021:604, 35. pont). Az illetékességeknek egy szakosított bíróság javára történő koncentrációja igazolható a megfelelő igazságszolgáltatás érdekében (lásd ebben az értelemben: 2014. december 18-i Sanders és Huber ítélet, C-400/13 és C-408/13, EU:C:2014:2461, 44. pont). A Brüsszel Ia rendelet 7. cikkének 2. pontjával összefüggésben a versenyjogi rendelkezések megsértése miatt indított kártérítési keresetekre alkalmazandó szabályok technikai összetettsége szintén az illetékességek koncentrációja mellett szólhat (2021. július 15-i Volvo és társai ítélet, C-30/20, EU:C:2021:604, 35-37. pont).

[27] Az EUB rámutatott ugyanakkor arra is, hogy ilyen szakosított bíróság hiányában a kár bekövetkezésének helye értelmezése körében az EUMSZ 101. cikkel ellentétes, összehangolt megállapodások miatti kártérítési kereset elbírálására a tagállamokon belül illetékességgel rendelkező bíróság meghatározására vonatkozó tagállami illetékességi szabálynak a Brüsszel Ia. rendelet (15) és (16) preambulumbekkezdésében felidézett, a joghatósági szabályokkal kapcsolatos, közelségre és kiszámíthatóságra, valamint megfelelő igazságszolgáltatásra irányuló célkitűzéseknek kell eleget tennie (lásd ebben az értelemben: 2019. július 29-i Tibor-Trans ítélet, C-451/18, EU:C:2019:635, 34. pont, 2021. július 15-i Volvo és társai ítélet, C-30/20, EU:C:2021:604, 38. pont). Ilyen elveknek többféle módon meghatározott illetékességi szabályok is eleget tehetnek. A fenti értelmezést támasztja alá, hogy a C-30/20. számú ügyben az EUB maga is alternatív joghatósági és illetékességi okok fennállását találta elfogadhatónak, ami logikailag eleve kizárja a szabály kizárólagosként történő értelmezésének lehetőségét.

[28] A fentieknek azonban - ahogyan ezt a felperes felülvizsgálati kérelmében is megjelölte - a konkrét ügy érdemére kihatása nincs, mert a másodfokú bíróság saját illetékességét megállapítva döntött a jogvitában.

[29] A Kúria a jogerős részítéletet a fentiek előrebocsátása mellett a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között, az abban megjelölt jogszabálysértések szempontjából vizsgálta. Megállapította, hogy az a hivatkozott indokok alapján az rPtk. 326. § (2) bekezdésébe ütköző módon jogszabálysértő.

[30] A felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának azt kellett vizsgálnia, hogy a felperesnek a Bizottsági Határozattal megállapított versenyjogi jogsértésre alapított kártérítési igénye vonatkozásában meddig nyugodott az igényérvényesítés határideje. E kérdés megítélésében alapvetően az rPtk. 326. § (2) bekezdése uniós jogra és Magyarország Alaptörvényére is figyelemmel történő értelmezésének volt jelentősége.

[31] A versenyjogsértő magatartások közül - a piacra, a tisztességes versenyre gyakorolt hatásuk miatt - kiemelkednek az EUMSZ 101. és 102. (a korábban hatályos EK Szerződés 81. és 82.) cikkébe ütköző magatartások. Ilyen jogellenes magatartások nemcsak a Bizottság (ebben az értelemben mint uniós versenyhatóság) és/vagy a Gazdasági Versenyhivatal által védeni hivatott közérdeket sérthetik, hanem egyedi érdeksérelmeket (jellemzően kárt) is okozhatnak. Ebből következően a versenyjogi jogsértések elkövetői ellen is kétféle igényérvényesítésre nyílik lehetőség. Ha a közérdek védelme indokolja és a jogsértés uniós léptékű, a Bizottság versenyfelügyeleti vizsgálatot rendelhet el, ezen kívül azonban az egyéni jogsérelmek orvoslására polgári per indítható. A jogsértések felszámolásának legfőbb eszköze a közérdekű eljárások lefolytatása, amely során indokolt esetben közjogi alapú szankciók alkalmazására (bírságok kiszabására) kerülhet sor. Az egyéni jogsérelmek orvoslására viszont csak polgári peres eljárásban kerülhet sor, amely során a bíróság a jogsértések magánjogi jogkövetkezményeit vonhatja le, így - egyebek mellett - kártérítést is megítélhet a sérelmet szenvedett félnek. Ezt a jogértelmezést támasztja alá az EUB ítélezési gyakorlata, amely értelmében minden személy követelheti az általa elszenvedett kár megtérítését, ha a kár és a versenyjogi jogsértés között ok-okozati összefüggés áll fenn (2014. június 5-i Kone és társai ítélet, C-557/12, EU:C:2014:1317, 22. pont, 2006. július 13-i Manfredi és társai ítélet, C-295/04-C-298/04, EU:C:2006:461, 61. pont, valamint 2019. december 12-i Otis és társai ítélet, C-435/18, EU:C:2012:684, 43. pont).

[32] Az EUMSZ 101. és 102. (és a korábban hatályos EK Szerződés 81. és 82.) cikkének közvetlen hatálya van a magánjogi jogalanyok közötti jogviszonyokban is, ebből pedig az következik, hogy olyan jogokat és kötelezettségeket keletkeztet az érintett jogalanyokra vonatkozóan, amelyek érvényesülését a tagállami bíróságoknak kell biztosítaniuk. Ahogyan arra a 2004. május 1. napjától hatályos 1/2003/EK rendelet (7) preambulumbekzdése is rámutat, a nemzeti bíróságok lényeges szerepet játszanak a közösségi (jelenlegi fogalomhasználattal uniós) versenyszabályok alkalmazásában. Magánszemélyek közötti jogviták eldöntése alkalmával az uniós jog szerinti alanyi jogokat védik, például azzal, hogy kártérítést ítélnék meg a jogsértések sértettjeinek. Az uniós jogalkotás eredményeként megszületett az Európai Parlament és a Tanács 2014. november 26-i, a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról szóló 2014/104/EU irányelve. Ez az irányelv - a tagállami kártérítési rendszerek, valamint az igényérvényesítés eljárási szabályai közötti nagyfokú különbözőségekre tekintettel harmonizációs céllal - elősegíti az ilyen igények érvényesítését, de mindez nem azt jelenti, hogy e jogforrás teremti meg a kártérítési igények jogalapját. Az irányelv (12) preambulumbekzdése ugyanis megfogalmazza, hogy célja megerősíteni az uniós versenyjogi jogsértésekkel okozott kár megtérítéséhez való jogra vonatkozó uniós vívmányokat. Ebből következik, hogy az uniós jog már a 2014/104/EU irányelv hatályba lépését és annak tagállami jogba történő implementációját megelőzően, közvetlenül az uniós jogra alapított igényként lehetővé tette azoknak a kártérítési igényeknek az érvényesítését, amelyet a károsultak versenykorlátozó megállapodások folytán szenvedtek el.

[33] A magyar jogi szabályozás értelmezésével is csak erre a következtetésre juthatunk. A tisztességes verseny biztosítása ugyanis nemcsak jogpolitikai cél, hanem a vállalkozás szabadságán alapuló gazdasági rend alapja is (lásd: Magyarország Alaptörvénye M cikk). A versenyjogi jogsértésen alapuló kárigényekre vonatkozó anyagi és eljárási szabályokat (Tpvt., rPtk., Pp.) ezért az Alaptörvény 28. cikkével összhangban, azok társadalmi, gazdasági jelentőségére figyelemmel kell értelmezni. A Kúria megítélése szerint mindezekre figyelemmel a versenyjogi szabályozás hatékony végrehajtásának követelménye Magyarország Alaptörvényében, a Tpvt.-ben és az rPtk.-ban megfogalmazott jogpolitikai és gazdasági célokból is következik.

[34] A fentieknek azért van jelentősége, mert a felperes keresete alapján egyértelmű, hogy uniós és magyar jogi alapon érvényesített versenyjogi jogsértéssel okozott kár megtérítése iránti magánjogi igényt magyar bíróság előtt, így az e kérdésre irányadó jogforrások és azok értelmező gyakorlata releváns a felülvizsgálati eljárásban vizsgálható elévülés kérdésének megítélésénél is.

[35] A másodfokú bíróság a BH2005. 104. és az 1/2012. (VI. 21.) PK vélemény szerinti jogértelmezés alapján jutott arra a végkövetkeztetésre, hogy az elévülés nyugvásának megszűnése akkor következhet be, amikor a jogosult az igényérvényesítéshez szükséges valamennyi információról tudomást szerez, illetve az igényérvényesítés valamennyi akadálya elhárul. A Kúria utal arra, hogy a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 41/B. § (1) bekezdése és 41/C. § (6) bekezdés *f)* pontjának megfelelő értelmezés alapján csak a 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett kúriai határozatnak van precedens jellege, ezért az ezen időpont előtt közzétett BH2005. 104. számú döntés a jelen jogvita elbírálása szempontjából nem lehet irányadó. A hivatkozott PK vélemény nevesítve és célzottan a hibás teljesítéssel kapcsolatos egyes jogalkalmazási kérdésekben foglal állást, ezért a Kúria ezt sem tekintette irányadónak a versenyjogi jogsértésből eredő kártérítési igény elévülése, az elévülés nyugvására vonatkozó rendelkezések értelmezése során.

[36] A Kúria mindezek előrebocsátásával azt vizsgálta, hogy az rPtk. 326. § (2) bekezdésének - uniós joggal is összhangban álló - értelmezése alapján mikor szűnt meg a felperesnél a perindítás akadálya. A jogerős részítélet szerint a Közlemény - az azt követő különböző tájékoztatásokra is figyelemmel - elegendő információt adott ehhez a felperesnek, az ehhez képest a részletesebb Határozat már nem tartalmazott a perindításhoz nélkülözhetetlen adatokat. Kétségtelen, hogy a Pp. - a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényhez képest koncepciójában megváltozott - szerkezete és szabályai kifejezetten megköveteli a felek felelős pervitelét, ami a koncentrált per egyik alapja. Ennek konkrét következménye, hogy a perindítást követően a felperes már csak meghatározott törvényi feltételek esetén egészítheti ki, pontosíthatja a keresetének tartalmát.

[37] A másodfokú bíróság szerint a Határozat a Közleményhez képest nem tartalmazott olyan további adatot, amely akadályát jelentette volna a perindításnak. A Kúria szerint azt, hogy a Határozat a Közleményhez képest milyen további adatokat tartalmaz (vagy nem tartalmaz), azok közül melyek lehetnek szükségesek a keresetlevél benyújtásához, szükségszerűen csak a Határozat közzétételével vált egyértelművé. Utólag, a Határozat tartalmának ismeretében már nem lehet arra hivatkozni, hogy az a Közleményhez képest új, lényeges információt nem tartalmazott.

[38] Egyértelmű útmutatást ad ebben a kérdésben az EUB follow-on keresetek tekintetében folytatott következetes gyakorlata is. Ahogyan a felperes helyesen hivatkozott rá, még akkor is, ha az adott keresetre vonatkozó egyetlen uniós szabályozás sem alkalmazható *ratione temporis*, az egyes tagállamok jogrendjének feladata meghatározni az EUMSZ 101. és 102. cikk megsértéséből eredő kár megtérítéséhez való jog érvényesítésének szabályait, ideértve az elévülési időkre vonatkozó szabályokat is, tiszteletben tartva azonban az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvét, amely utóbbi megköveteli, hogy a jogalanyok által az uniós jog közvetlen hatályára alapított jogok védelmét biztosítani hivatott keresetekre vonatkozó szabályok ne tegyék gyakorlatilag lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (lásd ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 42. és 43. pont, 2001. szeptember 20-i Courage és Crehan ítélet, C-453/99, EU:C:2001:465, 27. pont).

[39] Azt a nemzeti szabályozást, amely az elévülés kezdő időpontjáról, annak időtartamáról, továbbá a nyugvásának vagy a megszakadásának feltételeiről rendelkezik, hozzá kell igazítani a versenyjog sajátosságaihoz, valamint a versenyjogi szabályoknak az érintett személyek általi alkalmazásával elérni kívánt célokhoz, annak érdekében, hogy ne hiúsítsák meg az EUMSZ 101. cikk és az EUMSZ 102. cikk teljes körű érvényesülését (lásd ebben az értelemben: 2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 47. pont). Az uniós versenyjog megsértése miatti kártérítési keresetek előterjesztéséhez ugyanis főszabály szerint összetett ténybeli és gazdasági elemzés lefolytatása szükséges (2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 46. pont).

[40] A fentiek figyelembevételére azért is indokolt, mert a károsultak és a versenyjogi jogsértések elkövetői egymás közti viszonylatában jellemzően jelentős információs aszimmetria áll fenn.

[41] Az EUB ítélkezési gyakorlatából kitűnik: a károsult kártérítési keresetének előterjesztéséhez elengedhetetlen, hogy tudja, mely személy felelős a versenyjogi rendelkezések megsértéséért (2019. március 28-i Cogeco Communications ítélet, C-637/17, EU:C:2019:263, 50. pont). Ebből következik, hogy a versenyjogi jogsértés fennállása, a kár fennállása, az e kár és e jogsértés közötti okozati összefüggés, valamint e jogsértés elkövetőjének személyazonossága azon elengedhetetlen információk közé tartozik, amelyekkel a károsult személynek rendelkeznie kell ahhoz, hogy kártérítési pert indítson. E körülmények között meg kell állapítani, hogy a tagállamok és az Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértése miatti kártérítési keresetekre alkalmazandó elévülési idők nem kezdődhetnek meg azelőtt, hogy a jogsértés megszűnt volna, és a károsult fél tudomást szerzett volna, vagy észszerűen úgy tekinthető, hogy tudomást szerzett arról, hogy e jogsértés következtében őt kár érte, valamint a jogsértés elkövetőjének kilétéről (2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 59-61. pont).

[42] A perbeli esetben a Közleményből nem derült ki minden elkövető személye, és a fentiek szerinti egyértelmű információk sem álltak a felperes rendelkezésére a jogsértés pontos időtartamát és az e jogsértéssel érintett termékeket illetően. A Közlemény kevésbé részletes információkat tartalmazott az érintett ügy körülményeiről, és azokról az okokról, amelyek miatt valamely versenykorlátozó magatartás jogsértésnek minősíthető. Ezzel szemben az Európai Unió Hivatalos Lapjában közzétett Bizottsági Határozat már kellően informatív, mert az az 1/2003/EK rendelet 30. cikke szerint megadja a felek nevét és a határozat fő tartalmát, ideértve a kiszabott szankciókat. Garanciális okokból sem fogadható el a Közlemény és az abban foglalt információk adattartalma, ugyanis az ilyen közlemények joghatás kiváltására nem alkalmas célból készült olyan rövid dokumentumok, amelyeket főszabály szerint a sajtónak és a médiának szánnak, ennek megfelelően megjelenésük helye is csak internetes felület, honlap, szemben a jogi hatás kiváltására alkalmas Határozat Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételével. Nyomatékos érv az is, hogy a károsultak nem részesei a Bizottság versenyfelügyeleti eljárásának, a versenyjogi jogsértéssel kapcsolatos Határozatról hitelesen csak a Bizottság által az 1/2003/EK rendelet 30. cikke szerinti adattartalmú, kötelezően közzéteendő Határozatból értesülhetnek, és figyelembe vehető az is, hogy a nyelvi rezsimnek is szerep juthat, ugyanis csak a Határozat összefoglalójának közzététele kötelező az Unió összes hivatalos nyelvén (lásd: az EUMSZ 101. és 102. cikkével kapcsolatos eljárások lefolytatására vonatkozó legjobb gyakorlatokról szóló Bizottsági közlemény 148. pontját).

[43] A fentiek alapján helyesen hivatkozott a felperes arra, hogy ilyen körülmények között észszerűen nem lehet úgy tekinteni, hogy a Közlemény közzétételének időpontjában, vagyis 2016. július 19-én tudomást szerzett mindazokról az elengedhetetlen információkról, amelyek lehetővé tették számára a kártérítési per megindítását. Ezzel szemben az állapítható meg, hogy csak a Bizottság Határozatának az Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételekor, vagyis 2017. április 6-án szerzett tudomást minden, az igényérvényesítéséhez szükséges információról (2022. június 22-i Volvo és DAF Trucks ítélet, C-267/20, EU:C:2022:494, 71-72. pont).

[44] A Kúria mindezekre figyelemmel úgy ítélte, hogy a felperes csak a Határozat közzétételének napjától került abba az információs helyzetbe, ami megszüntette a jogérvényesítés akadályát. Tekintettel arra, hogy az rPtk. 326. § (2) bekezdése szerint az akadály megszűnésétől számított 1 éven belül benyújtotta a keresetét, így a perbeli követelése az alperesekkel szemben nem évült el.

[45] Mindezekre figyelemmel - mivel az első- és másodfokú eljárásban a bíróságok kizárólag az elévülés kérdésében határoztak, a felülvizsgálati eljárásban pedig bizonyítás felvételének helye nincs, a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős ítélet meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján kell döntést hozni, így az elsődleges és másodlagos felülvizsgálati kérelmekben írt, kártérítési keresetről való teljeskörű, illetve annak jogalapja körében való döntéshozatalhoz a szükséges adatok nem álltak rendelkezésre - a Kúria a jogerős részítéletet a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság ítéletének a II-XV. rendű alperesekkel szemben a keresetet elutasító és őket perköltség megfizetésére kötelező rendelkezésre is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróságnak a perfelvételi szaktól kell lefolytatnia az új eljárást és az eredménytelen elévülési kifogásra tekintettel érdemben kell a keresetet elbírálnia.

[46] A harmadlagos felülvizsgálati kérelem alaposságára tekintettel a Kúria a negyedlegesen elbírálni kért felülvizsgálati kérelemről nem döntött.

[47] A Kúria a Pp. 424. § (4) bekezdése alapján a peres felek felülvizsgálati eljárásban felmerült költségét csak megállapította, annak viseléséről a megismételt eljárásban kell a bíróságnak határoznia. A felülvizsgálati eljárás költségeit a felperes tekintetében a lerótt felülvizsgálati eljárási illeték összege és az előterjesztett költségjegyzék szerinti ügyvédi munkadíj alapján állapította meg. A II.-III. rendű alperes, a IV-VII. rendű alperes, és a IX-XII. rendű alperes vonatkozásában a Kúria az előterjesztett költségjegyzékek szerinti díjigényektől részben eltérően, együttes, a felülvizsgálati eljárásban kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányos, áfát is magában foglaló 240.000 forint+áfa mértékű perköltséget; a VIII. rendű alperes vonatkozásában 240.000 forint+áfa mértékű, tevékenységével arányos, mérsékelt perköltséget; és a XIII.-XV. rendű alperes vonatkozásában a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdéseire figyelemmel együttes, mérlegelés alapján meghatározott, 200.000 forint+áfa mértékű perköltséget állapított meg.

[48] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 376. § (1) bekezdés a) pontja alapján tárgyaláson bírálta el.

[49] A végzés elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[50] rPtk. 326. § (2) bekezdés

A döntés elvi tartalma

[51] A versenyjogi jogsértésekkel okozati összefüggésben érvényesített follow-on típusú kártérítési keresetek esetén az elévülés mindaddig nyugszik, amíg a versenyjogi jogsértés szempontjából releváns valamennyi körülményről a károsult nem szerez tudomást. Ez főszabály szerint a Bizottság jogsértést megállapító határozatának (határozat összefoglalójának) az Európai Unió Hivatalos Lapjában való megjelenésének időpontjáig fennáll.

Budapest, 2022. november 22.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s. k. a tanács elnöke, Dr. Osztovits András s. k.
előadó bíró, Dr. Farkas Attila s. k. bíró

A kiadmány hiteléül:
S.K. bírósági ügyintéző
